

## Požari

Prejšnji ponedeljek, dne 19. avgusta, v zgodnjih popoldanskih urah je nenadoma začelo goreti gospodarsko poslopje posestnika Jožefa Breskoč iz Domanjševca v Prekmurju. Ker je bilo poslopje s slamo krito, ga je vsega takoj objel plamen. Le veliki požrtvovalnosti gasilcev se je zahvaliti, da se ogenj ni razširil tudi na sosednja poslopja. Ker je s poslopjem zgorelo tudi vse seno in slama, znaša škoda preko 25.000 din. Poslopje ni bilo zavarovano.

Odpušteni delavec pokradel iz skladišča blaga za 2500 din. Anton Pintar, skladiščnik tovarne na Teznu pri Mariboru, je javil orožnikom, da prihaja nekdo s ponarejenimi ključi v skladišče in odnaša razne predmete. Orožniki so ugotovili, da prihaja nočni tat v skladišče skozi majhno okno, iz katerega je izbil šipo. Sum je padel na odpuščenega delavca Jožefa Nekrepa iz Spodnje Dobrave pri Hočah, pri katerem so našli nekaj ukradenega. Vse skupaj je pokradel Nekrep blaga za 2500 din.

Lov za vlomilec. Orožnikom v Selnici ob Dravi je uspelo zadnje dni, da so prišli že dolgo iskanege ter zasledovanega tatu in vlomilca 21 letnega Slavka Gutmacherja. Ko je imenovani začutil, da so mu žandarji za petami, je zbežal na Janzevo goro in se je vrgel v prepad, da bi se skril pred roko pravice. Pri skoku si je zlomil nogo in se je vdal. Orožniki so morali poškodovanega Gutmacherja naložiti na gare in so ga odpeljali.

Nasilen hlapec poškodoval gospodarja. V Sv. Lovrencu na Dravskem polju je služil za hlapca 19 letni Franc Slana pri posestniku Jakobu Raku. Ker je pa gospodar Slani odpovedal službo, je slednji pograbil kol in je Raka tako obdelal po glavi, da je obležal nezavesten in so ga prepeljali s hudimi poškodbami v mariborsko bolnico.

Dva vlomila. Nočni vlomilci so obiskali na Vranskem cerkveno hišo pri podružni cerkvi Matere božje za Črto. Prekopali so zid in skozi luknjo se je potegnil eden od družbe v kuhinjo, iz katere je odnesel razno kuhinjsko posodo, jedilno orodje in druge predmete v skupni vrednosti 2000 din. — Nekaj dni za tem vlomom je vlomil nekdo pri belem dnevu predpolne v hišo posestnika Bistana v Zahomčih. Iz omare je ukradel uro in 3000 din denarja. Med vlomom so obirali domači hmelj. Zadržega vlomila sta osumljena dva krošnjarja, od katerih je eden že aretiran, drugi pa je neznano kam izginil.

10.000 din nagrade za izsleditev vlomilcev. V noči na 30. avgust je bil izvršen na Bledu vlom

Proti trdi stolici in zlati žili, združeni z navalom krvi, utripanjem srca in glavobolom, je naravnost »Franz-Josefov« grenka voda že od davnine preizkušeno domače sredstvo. Prava »Franz-Josefova« voda milo učinkuje in sigurno odvarja, a vrhu tega tudi v zastarelih primerih ne odreče.

Ogl. reg. S. br. 30.474/35.

»Da, pred mnogo leti. Takrat, ko so ljudje še iskali zlato v gorah Kalifornije, ne pa v njeni rodovitni zemlji.«  
»Linscotta ste imenovali?« je s hlinjenim zanimanjem vprašal Roger.

»Da, Linscotta. To ime sem našel na mejnikih.«  
»Zagotavljam vas, da je že pred desetletji umrl. Drugače bi bil že star ko Matuzalem.«

»To je res. Toda imel je dediče. Pred nedavnim sem čital, da je neka mlada dama, njegova vnukinja, prijavila svojo pravico do posestva. Imenuje se Marija Linscott. Sicer pa jo oba pozna.«

»Morda Linscott niti ne morejo dokazati, da so oni pravi lastniki? Saj se je že večkrat zgodilo, da so bili mejniki odstranjeni, posestna pisma pa so se izgubila.«

»Da, to se je že zgodilo,« je mirno odgovoril Erik. Roger je hotel speljati pogovor v drugo smer. Pri-maknil je stol k Eriku in dejal:

»Zdi se mi, da se vi dobro razumete na konje. Prej sem rekel, da sem videl vaše konje. Krasne živalice!« Erik je molčal.

»Jaz potrebujem konje,« je nadaljeval Roger. »Ali prodate svoje?«

»Da.«

»Konji so pri vhodu v dolino.«

»Tudi to veste?« je vzkliknil Erik z navideznim začudenjem, dasi je v resnici dobro vedel, da so ti ljudje natančno opazovali njegovo družbo.

v trgovino z zlatino in urami tvrde A. Božič. Vlomilec je izrezal na notranjih vratih kos stekla in zlezel v trgovino. Iz izlozbe in predalov je pokradel najbolj dragocene prstane, zapestnice ter ure. Tvrda A. Božič je razpisala 10.000 din nagrade tistemu, ki izsledi in prijavi vlomilce.

## Posvetu

Jugoslovansko zastopstvo na dunajskem velesejmu. Zadnje nedeljo je bil slovesno odprt na Dunaju velesejm, na katerem je zastopana Jugoslavija po posebnem paviljonu. Slovesnosti so prisostvovali naš trgovinski minister dr. Andrej, minister za telesno vzgojo Dušan Pantič, ban dravske banovine dr. Marko Natlačen in še več drugih uglednih jugoslovanskih osebnosti. Naš dunajski paviljon sta si ogledala nemški minister za gospodarstvo Walter Funk in pokrajinski poglavar Baldur Schirach. Nemška dostojanstvenika sta izrekla posebno zadovoljstvo nad posrečeno razstavo jugoslovanskega gospodarstva. Pokrajinski poglavar je priredil na čast tujim gostom svečano kosilo, na katerega je bil povabljen naš trgovinski minister s spremstvom.

Nemčija in Italija posredovali razmejitve med Romunijo in Madžarsko. V sedanji vojni je glede izgube ozemlja od nevtralnih držav največ trpela Romunija. Sovjetska Rusija ji je odvzela po svetovni vojni prisvojeno Besarabijo in Bukovino. Komaj so se Romuni pobotali z Rusijo, so prišli s svojimi zahtevami Bolgari in Madžari. Romunija je pristala na to, da odstopi Bolgarom južno Dobrudžo. Razmejitve z Bolgarijo bo končana 10. oktobra tega leta. Radi previsokih zahtev Madžarske pa se Romunija in Madžarska nista zamogli sporazumeti. Kot posredovalki sta nastopili Nemčija in Italija. V minulem tednu so se zbrali na Dunaju zunanji ministri: Nemčije, Italije, Romunije in Madžarske. Nemčija in Romunija sta razsodili v tem sporu tako, da

odstopi Romunija Madžarom severno polovico Transilvanije (Sedmograške) in izgubi 50.000 kvadratnih kilometrov ozemlja z 2½ milijona prebivalcev. Vsi romunski državljani, ki prebivajo v pokrajinah, ki jih bo morala odstopiti Romunija v 14 dneh Madžarski, imajo v roku 6 mesecev pravico pridobitve madžarskega državljanstva. Isto velja za Madžare, ki pripadejo Romuniji. Za nove romunske meje jamčita Nemčija in Italija.

Podkarpatski Rusiji se obeta samouprava. Madžarski parlament ima v rokah tiskan načrt samouprave za Podkarpatsko Rusijo, katere se je polastila Madžarska po zasedbi Čehoslovaške od strani Nemcev. Samoupravni predlog vsebuje 4 poglavja. Prvo poglavje določa, da se mesto Užhorod zopet priključi Podkarpatski vojvodini in postane njeno upravno središče. Z določili istega poglavja se določa popolna enakopravnost ukrajinskega in madžarskega jezika v Podkarpatski vojvodini. Ukrajinsčina bo poleg madžarsčine učni jezik v vseh šolah. Uradniki in učitelji morejo postati samo osebe, ki znajo tako ukrajinsčino kakor madžarsčino. — Oni, ki so že v kaki službi, a ne znajo enega ali drugega jezika, se morajo najkasneje v teku dveh let naučiti še onega omenjenih jezikov, ki ga še ne obvladajo. Delokrog avtonomne podkarpatske uprave obsega gospodarstvo, socialno in politično ter finančno krajevno upravo. Na čelu pokrajine stoji vojvoda z vojvodskim zborom, katerega sestavljajo vojvoda, škofi, okrajni načelniki in župan Užhoroda. Deset nadaljnjih članov zbora imenuje z dekretom kraljevski namestnik (regent). Ostali člani, katerih število bo še naknadno določeno, bodo izvoljeni. Vojvoda voli zbor za dobo 5 let. Zbor odobrava avtodobni proračun in ukrepe notranje uprave. Vojvoda postane z izvolitvijo član zgornje zbornice v Budimpešti, kakor tudi madžarskega parlamenta. Za časa trajanja njegove poslovne dobe je vojvoda predstavnik kraljevega namestništva in najvišji zastopnik oblasti v vojvodini. Sodstvo bo v rokah Ukrajincev.

## Najbolj učinkovito nemško orožje

Med svetovno vojno letalcev strmoglavcev, ki igrajo v sedanji vojni zelo važno vlogo, sploh niso poznali. Strmoglavska letala ali štuki spadajo k bojnim aeroplanom, kateri tvorijo važno napadalno sredstvo in prenašajo boje daleč v notranjost sovražnih pokrajin. Letalci strmoglavci se razlikujejo od ostalih bojnih letalcev po načinu napadanja.

### Kako napadajo strmoglavci?

Večmotorni težki bombniki spuščajo bombe med vodoravnim poletom. Strmoglavci pa se spusti z letalom nepričakovano iz velike višine proti cilju v kotu 70 stopinj, spusti bombo kakih 200—300 metrov nad predmetom, katerega je napadel. Takoj po izpustitvi ene ali več bomb se strmoglavci letalo zopet dvig-

»Moji covboji so mi sporočili. Vaši možje so sijajni dečki!«

»Res! S samokresi se kar igrajo.«

»Da! Ali prodate konje meni?«

»Ne, ker sem že sklenil kupčijo z nekim konjerejem.«

»Ali je daleč od tu?«

»Daleč, v Hillu. Že večkrat sva imela podobne kupčije.«

»Še dva dni bo treba jezdit. Če vas napadejo živinski tatovi, boste ob konje!«

Erik se je glasno zasmel.

»Roger Asplet, to je dobra šala! Mene in moje ljudi bodo napadli živinski tatovi? To bi bil prvi primer, da bi si lopovi upali dotakniti se mojih konj! Ne, Roger, to se ne bo zgodilo. Bodite brez skrbi!«

»Koliko dobite običajno za konja?«

»To je kupčijska tajnost,« se je nasmehnil Erik. »Vi niste kupec.«

»Peč kupec sem. Za vsakega konja vam dam petkrat toliko, kakor vaš konjerejec. Vse takoj izplačam in potem — bova prijatelja.«

Erik je molčal in prodirno zrl v oči zvičajnega Rogerja. Dobro je vedel, kak cilj ima Roger s svojo velikodušno ponudbo: podkupovanje. Roger ga je hotel podkupiti, da bi molčal o tem, kar je vedel o Rajskelem dolu. Na mladeničevih ustnicah je zaigral zaničljiv smehljaj.

raziskavah z živalmi in tudi ljudmi, da dobi zaplodek že zgodaj sposobnost sluha. Gotovo je, da more obdoči zemljan vsaj dva, tri mesece pred svojim rojstvom vztrepetati pod vtisom topovskega strela in dobiti celo neko vrsto živčnega pretresa.

Japonci na Kitajskem. Med japonsko-kitajsko vojno je japonsko prebivalstvo v severnih pokrajinah Kitajske močno naraslo. Pred tremi leti je živel tod 42.000 Japoncev, sedaj jih je že 302.000. Med sedanjo vojno se je priselilo tuda v severno Kitajsko 260.000 Japoncev.

Nemčija ima 90 milijonov prebivalcev in 681 tisoč kvadratnih kilometrov. V tem ni vštet protektorat Češke in Moravske.

ne v 3—4 sekundah v višino, da čimprej uide sovražnemu protiletalskemu topništvu.

#### Strmoglavci so se obnesli v sedanji vojni

Ni daleč čas, ko še nihče ni vedel kaj natančnejšega o strmoglavcih, dokler se ni začel uveljavljati ta način napadanja iz zračnih višin v španski državljanski vojni.

V lanski vojni na Poljskem so bili nemški strmoglavci oni, ki so želi s svojo drznostjo največje uspehe in so povzročali povsod, kjer koli so se pojavili, največji strah ter zmedo.

Največ zmešnjave so zanesla te vrste nemških letal med umikajoče se Belgijce, Angleže in Francoze pri Dunkerque. Bombe strmoglavcev so spreminjale pri omenjenem umiku proti morju ceste v popolne razvaline, preko katerih je bil reden umik naravnost izključen.

#### Težavne naloge strmoglavcev

Enomotorne strmoglavce pošiljajo Nemci za rušenja zaklonov (bunkerjev), letališč, kolodvorov, cestnih križišč, mostov in bojnih ladij vseh različnih vrst.

Strmoglava letala so eno- ali dvosedežna. V obojnem primeru pa spusti bombo pilot.

Druge večmotorne letala hranijo bombe v posebnih skladiščih v notranjosti trupa; pri strmoglavcih pa so pritrjene za odmet določene bombe na notranjosti kril ali pod trupom letala. Te vrste bomb so opremljene na koncu s perutmi, da se ne morejo pri padcu prevreči. Glavna prednost strmoglavcev je presenečenje in sigurnost zadetka. Učinek take bombe je ogromen. Zadelek te vrste bombe v polno zadostuje, da je cestni promet na mah povsem onemogočen. Taka bomba požene ves oklopni vlak s tira.

Letalcem strmoglavcem poverjene naloge so izredno težavne. Ne smemo pozabiti, da gre pri strmoglavem napadu za brzine nad 600 kilometrov na uro in letalo mnogo trpi pri zopetnem vzponu v višino. Letalci strmoglavci morajo biti najkrepkejšega zdravja. Pri bliskovitih strmoglavcih napadih mora obdržati pilot hladnokrvnost ter mora oči zasaditi v

cilj. Pri strmoglavcih največ trpijo pljuča, živci ter srce.

Najnovejša nemška strmoglava letala ali štuki so že opremljena z zavorami, s katerimi je mogoče v bliskovitem padcu omejiti prehudo brzino in cilj tem bolj sigurno pogoditi.

#### Nov način nemških letalskih napadov

Prvotno so pošiljali Nemci nad Anglijo letala v skupinah po najmanj 50 aeroplanov. Ta način napadanja je omogočal Angležem, da so vse obrambne ukrepe kar najbolj osredotočili. Protiletalsko topništvo je imelo razmeroma lahek posel, ker je streljalo, ne da bi bilo treba natančno meriti na sovražnika. Granate protiletalskih topov so v gostem roju nemških letal zmiraj pogodile nekaj bombnih ali lovskih aeroplanov.

Radi izgub so se začeli Nemci pri letalskih napadih posluževati novega načina napadanja, ki se je že obnesel. Nemška letala brzi po zraku večinoma posamič ali pa vsaj v zelo nasprotnih skupinah in jim protiletalske granate ne morejo tako lahko do živga. Nemški letalci se sedaj prizadevajo, da držijo angleško prebivalstvo v stalni vznemirjenosti z napadi po posameznih letalih ali v prav neznatnih skupinah. S časovno zelo raztegnjenimi polet Nemci ne dopuščajo, da bi se alarmno stanje lahko preklicalo. Namen najnovejšega napadalnega načina je: ovirati delo v Angliji in zadrževati industrijsko proizvodnjo.

#### Konečno vprašanje

Po prečitaniu zgorajnih vrst si bo vsak čitatelj stavil vprašanje: Kakšen bo slednjič učinek teh napadov na angleško mestno prebivalstvo, ki je obsojeno na trajno živčno napetost in na noči brez spanja? Kmalu se mora pokazati dvoje: ako je zaloga nemških bojnih letal res tako rekoč neizčrpna, za ta slučaj še tako požrtvovalni angleški narod živčno ne more vzdržati. Za slučaj pa, da bi izgube prisilile Nemce k zaviranju in znatni omejitvi neprestanega napadanja iz zraka, pa je podan dokaz, da tudi moderno letalstvo vztrajnega človeka ne more prisiliti na kolena.

## Kratke tedenske novice

Gradbeni minister dr. Krek je odstopil kot gradbeni minister in je bil imenovan na njegovo mesto Danilo Vulović, državni svetnik iz Beograda, ki je po poklicu profesor in star 48 let. Dr. Miha Krek je ostal še nadalje v vladi kot minister brez listnice.

V Zagrebu so začeli graditi novo radijsko postajo, ki bo s svojimi 120 kilovati najmočnejša na evropskem jugovzhodu.

Madžari bodo zasedli na Dunaju jim prisojeno Erdelijo (Sedmograško) od 5. do 13. oktobra, Bolgari pa Dobružo 21. septembra.

Prebivalstvo Romunije, ki je štelu prej 20 milijonov, znaša po izgubi Besarabije, Bukovine, Dobruže in severne Transilvanije 14 milijonov duš.

Ob vstopu Italije v vojno so začeli na Italijanskem zbirati staro železo, s katerim sedaj lahko zgradijo 1000 tankov ali pa dve oklopni križarki.

Nemški okrožni vodja Wagner je poudaril v svojem nedeljskem govoru v Strassburgu, da bo izločen iz Alzacije za vsako ceno sleherni francoski vpliv.

Iz Londona je bilo razglašeno, da se je pridružila Angležem francoska afriška kolonija Čad. S tem je vzpostavljena zveza med britanskimi in francoskimi prekomorskimi posestmi od Atlantskega oceana do Rdečega morja in do Sredozemskega morja na severu.

Skupne terjatve Francije v jugovzhodnih državah znašajo nad 25 milijard frankov.

Za navijalce cen so uvedli na Slovaškem »leteča sodišča«, ki lahko kaznujejo z globo do 100.000 kron.

Podpredsednik francoske vlade Laval, ki se je vrnil iz Pariza v Vichy, ni dosegel pri nemških oblastih, da bi pristale na povratek francoske vlade v Pariz.

Južnoafriški parlament v Capetownu se je izrekel s 83 glasovi proti 65 za nadaljevanje vojne na strani Velike Britanije.

Na podlagi sporazuma, ki je bil dosežen med Kanado in Združenimi državami, bodo zasedle ameriške čete Novo Škotsko in Novi Fundland.

Ameriški predsednik Roosevelt je izjavil, da posedajo Združene države že 10.000 letal in jih zgrade na mesec 800.

Ameriški senat je sprejel s 58 proti 31 glasom zakonski predlog o uvedbi splošne vojaške dolžnosti v Združenih državah. Ta se razteza na vse moške med 21 in 30 letom ter obsega 12 in pol milijona obveznikov. Predlog še pride pred kongres (parlament) in bo v 14 dneh zakon.

V Ameriki so že izumili top na stisnjen zrak, ki lahko odda v eni minuti 10 tisoč strelcev. Drugi izum je pa eksplozivno sredstvo, ki je stokrat močnejše od vseh dosedanjih.

Zedinjene ameriške države se bližajo času, v katerem se bo odločevalo, ali bo ustrezno željam ameriškega ljudstva, da ostane izven vojne, ali pa bo zmagalo delovanje tistih struj, ki si vojne žele.

V San Franciscu v Združenih državah so otvorili največjo bolnico za živali.

## Spominjajmo se v molitvah rajnih!

Dobrotnica revežev umrla v Starem trgu. V soboto, dne 24. avgusta, smo pokopali tukaj ob navzočnosti petih duhovnikov gospo Elizabeto Rudl, posestnico vile v Starem trgu pri Slovenj Gradcu, veliko dobitnico ubogih in cerkve. Tudi v testamentu je volila lepo vsoto 80.000 din za okoliške cerkve in za reveže v domači in sosednjih občinah. Bog ji bodi bogat plačnik!

V Črensoveh je v visoki starosti umrl dne 28. avgusta oče polanskega župnika g. Halasa.

Naj počiva v miru, g. župniku in vsem ostalim naše iskreno sožalje!

Zgledna krščanska mati umrla. Pri Mali Nedelji je zadela srčna kap Elizabeto Zmazek iz Godemarcv, ženo našega cerkvenega ključarja. Rajna je bila res krščanska žena in mati. Dolga leta je delila z možem bridkosti in trpljenje. Svoje hčere je vzgajala v krščanskem duhu. Sedaj je pretrgano njeno delo. Na njeni zadnji poti so jo spremlili trije gg. duhovniki pod

## Mogočni Jurij

Povest iz domačih hribov

\*

Zdravnik je z obema rokama objel Matijevo desnico in jo krepko stresel, potem je odklenil in vedel krošnjarja v svetlo sobo, kjer so ležale knjige in časopisi precej križem in kračem, vmes še kak klobuk in suknja. Na steni je visela ura, ki pa ni šla. Ko je Matija to zagledal, je nevoljno stresel glavo in je zagodrnjal:

»Bolne ure pa jalove krave — te niso prave.«

»Haha, saj drugega moji uri ni, le malo revmatična je,« se je nasmejal zdravnik. »Jo boš pa že pozdravil.«

»Če bom utegnil, že.«

»Dolgo te ni bilo, Matija. Odkar si me tu izvohal, sta minuli že dve leti.«

»Pa vendar ne morem vsako leto vseh cesarjevih dežel obresti.«

Doktor je postavil cigare na mizo in steklenico vina z dvema kozarcema. Ko je natočil, je napil:

»Bog naju živi!... Saj vendar kadiš tudi, Matija?«

»Ne, nisem dimnik.«

»Pa sem jaz, hahaha,« si je doktor prižgal cigaro.

»Zdaj pripoveduj, Matija! Kaj je novega v šentanel-ski fari?«

19

»Malo pa dosti.«

»Kar z malim začni!«

»Fajmošter so umrli, to tako že veste.«

»Fajmošter? Bog mu daj večni pokoj! — Nič nisem vedel. Kar si bil zadnjič pri meni, nisem zvedel ničesar ne iz Šentanela ne iz šentanelške okolice.«

»Tako! Potem tudi ne veste, da je trgovec Senčar umrl?«

»Ne. Pa to sem pričakoval. — In zdaj je Urh prevzel trgovino? Ali se je že oženil?«

»Oženil se je, pa ne z Dobrovnikovo Treziko, ki bi jo bil rad dobil.«

»Kaaaj? — Dobrovnikovo Treziko? To je hotel in je ni dobil?«

»Ne. Ni ga hotela. Ko pa je ni hotel pustiti, mu je ušla, da bi imela mir pred njim.«

»Kam pa?«

»V Kaplo. — Zdaj ima trgovino.«

»Aah! Ali je kakega trgovca vzela?«

»Kaj še! Je še zmeraj sama. Trgovino si je najela. Dobro ji gre.«

Doktor se je zamislil in ni več spraševal. Čez nekaj časa je dejal krošnjar:

»Tega seveda tudi ne veste, da je Senčarjev Urh kupil Končnikovo gostilno — pa šele iz druge roke. Hudnik je mešetaril. Prvi kupec je bil le navidezen. Kje je smetana obvisela, tega ne vem.«

Kiti in ribje olje. Iz kitovega in ribjega olja izdelujejo milo in margarin (ponarejeno presno maslo), glicerol in razstreliva. Največ ribjega olja so doslej pridobivale skandinavske države, zlasti Norveška. Medtem ko so prejšnje čase polovili povprečno na leto samo 3000 kitov, so jih leta 1938. polovili 54.664, iz katerih so stopili 615.000 ton olja. Tudi to jesen pojdejo kitolovci spet na lov. Toda neki strokovnjak je dognal, da bo moral lov na kite, če bodo polovili toliko kitov, prenehati, ker bodo sicer iztrebljeni vsi kiti in bo svet izgubil vse koristi, ki jih ima od njih.

Predmeti za vsestransko rabo. Prevečani izumitelji skušajo že od davna ustvarjati zlasti predmete za vsestransko rabo. Prevečani izumitelji skušajo že od davna ustvarjati zlasti predmete za vsestransko rabo.